

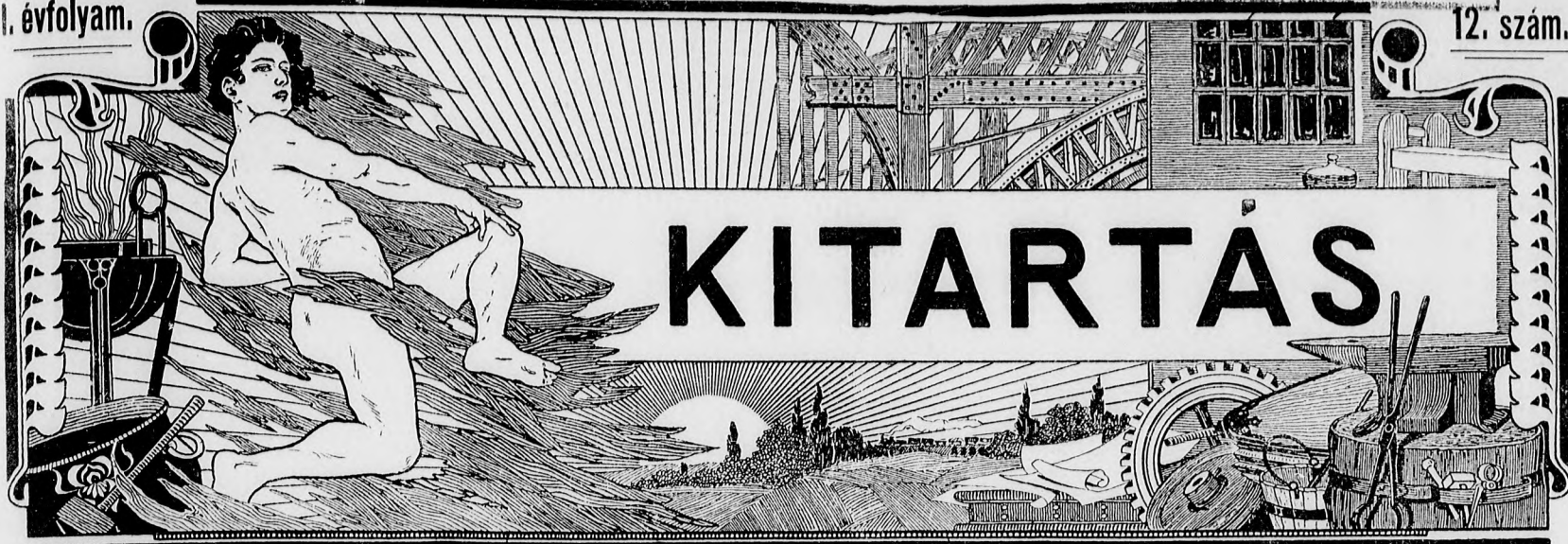
M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
Hírlap-könyvtár
Növedéknapló

1899. július hó 9-én.

1899. július 9. 2930. sz.

I. évfolyam.

12. szám.

Vasutasok, gyári és ipari alkalmazottak és munkások hetilapja.

MEGJELENIK VASÁRNAPONKINT.

Előfizetési díj:
Helyben és vidéken postaküldéssel . . . 12 frt.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál 2000 koronára vannak biztosítva.

Felelős szerkesztő:
benedekfalvi dr. LUBY GYULA,
köz- és váltó-ügyvéd,
a mag. kir. államvasutak titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VIII. ker., Köztemető-út 3. sz.

A „Kitartás“ programja.

A „Kitartás“ célja és programja felől, még mindig mutatkozik itt-ott némi tájékozatlanság s épen ezért szükségesnek tartjuk a már többször elmondottak ismétlését.

A „Kitartás“ tulajdonképeni célja egy nagy, hatalmas szövetkezet létrehozása.

A szövetkezeti részjegy 20 forintban állapított meg; ezen összeg befizetésével azonban a tagokat nem terheljük, mert a szövetkezet a 20 forintot a 12 forint évi tagsági díjából maga fogja a tagok részére félretenni a választmány által meghatározandó részletekben.

Ezen részjegyek összege már csak 10,000 tagnál is 400,000 koronát fog kitenni, a melynek kamataiból a munkaképtelenné vált tagok külön segélyben fognak részesíttetni.

Ezek azonban csak a mellékes segélyezések, ám nézzük:

Mit nyújt állandóan a „Kitartás“?

Az első évben

kap minden tag s illetve örököse általunk a Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságtól:

2000 koronát, ha baleset következtében meghal vagy teljesen munkaképtelenné válik.

2000 korona erejéig kap őt baleset folytán ért részleges munkaképtelenségért is kártérítést. Tehát kártérítést kap minden apró balesetért.

A különböző baleseteknek megfelelő kártalanítási összegekről a „Vegyes Közlemények“-ben adunk részleges kimutatást.

A szövetkezet megalakulása után, tehát

A második évben

fizet a szövetkezet:

1. ha a tag **bármilyen halállal** elhal, az örökösnek 500 koronát,
2. ha a tag felesége **bármilyen halállal** elhal, a tagnak 300 koronát,
3. ha a tag 4 héten túl beteg, a tagnak hetenkint 10 korona betegségyt 8 héten át.

A harmadik évben

fizet a szövetkezet:

1. ha a tag **bármilyen halállal** elhal, az örökösnek 1000 koronát,
2. ha a tag felesége elhal **bármilyen halállal**, a tagnak 300 koronát,
3. ha a tag 4 héten túl beteg, a tagnak hetenkint 10 korona betegségyt 8 héten át.

A negyedik évben

fizet a szövetkezet:

1. ha a tag **bármilyen halállal** elhal, az örökösnek 2000 koronát,
  2. ha a tag felesége **bármilyen halállal** elhal, a tagnak 500 koronát,
  3. ha a tag 4 héten túl beteg, a tagnak hetenkint 10 korona betegségyt 8 héten át.
- Ezekon kívül adja a szövetkezet az elől ismertetett módon a munkaképtelenségi esetekre vonatkozó segélyt.

Mit fizet minden egyes tag?

Minden egyes tag fizet évente 12 forintot, vagyis egy forintot havonta.

A tagnak a szövetkezeti igényei az első részlet beérkeztétől kezdve számítódnak.

Ezenkívül fizet minden egyes tag a szövetkezeti tagok közt előfordult halálozási esetekben szükség szerint 1—10 krajczárt. 10,000 tagra — kik 24—50 év közötti koruak — eső halálozási arányt a legszigorúbb statisztika átlag évente 85-ben állapítja meg, tehát ezen a czímen minden egyes tag 8 forint 50 krt fizet. Tehát együtt fizet a tag 20 forint 50 krajczárt a második évtől kezdve, mikor már *bármilyen halál* esetére kap segélyt és 12 forintot az első évre, a mikor csak baleseti segélyt kap.

Ez az illeték a nyújtott előnyökhöz képest elenyésző, annál is inkább, mert bármely biztosító társaságnál csupán a halálesetre szóló biztosítás évi díja kétszer annyi összeget tesz ki, holott a kik ott biztosítják életüket: betegsegélyben nem részesülnek, és a feleség halála esetére sem kapnak segélyt.

E két utóbbi, valamint az előbb említett különsegélyt is a szövetkezeti tagok tehát teljesen ingyen kapják és ennek dacára mégis felét fizetik annak, a mit biztosító társulatoknál fizetnének.

Ha valaki indokolt esetben (pld. állás vagy munka nélkül van) a díjfizetéseket egy éven belül nem teljesítheti, ám ezt igazolva, tagsági jogainak fentartását kéri, ha az elmaradt részleteket utánpótolja, régi jogaiba lép vissza. Természetes azonban, hogy arra az időre, míg díjfizetéseket nem teljesít, jogai szünetelnek.

Hogyan történik a belépés?

A belépés a 12 forintos évi díj első egyforintos részletének beküldése által történik.

Nagy súlyt kell helyezni ennek az első részletnek a minél gyorsabb beküldésére. A baleset biztosítás az első részlet beérkezése után 48 órával veszi kezdetét, míg a *bármilyen halál esetére* megállapított igény ugyancsak az első részlet beérkezésétől számított egy naptári év elmúltával kezdődik.

Nagyon sokat mulaszt tehát, ki az első részlet beküldésével késedelmeskedik.

Az első részlet beküldése postautalványon történik, melyre a tag, ki gyűjtő-íveinket alá nem írta, pontos címét, foglalkozását, korát és nős vagy nőtlen állapotát kell hogy kitüntesse. A további egy forintos részletek beküldése czéljából „Befizetési lapokat“ küldünk a tagoknak, melyekkel a pénz föladása ingyen eszközölhető.

Ki lehet a „Kitartás“-nak tagja?

Bárki, akár férfi, akár nő és pedig foglalkozására való tekintet nélkül. Privát egyén is lehet tag. Tehát mindenki beléphet a „Kitartás“ tagjai közé. A nők belépés esetén ugyanazokat a kedvezményeket kapják, a mit a férfiak.

Mi az alapja a „Kitartás“-nak?

A tagok által történt befizetések. Magától értetődőleg, minthogy mi azokat a vállalatokat és illetve intézményeket, melyeknek tagjaink alkalmazottai, felmentjük minden az általunk elvállalt kockázatokért való felelősség alól, mindazokat a részesedésre is fel fogjuk hívni. Így fordulunk az államhoz is, melynek egyesüléseink által szinte könnyítünk föladatán. Ám ezek csak a szövetkezeti terhek csökkentésére

Az árvák.

*Mikor anyámat eltemettük,
Hideg volt, téli nagy hideg.
Üres maradt a ház utána
És rongyosak a kicsinyek.*

*A legnagyobb a testvéreké közt
S a legidősebb én valék.
Kenyeret adtam őt árvának,
— Az enyém volt a maradék.*

*Egy ideig csak ment a munka,
Hanem egyszer csak érezém,
Hogy elszorul a mellem néha
A virrasztások éjjelén.*

*Aztán kissé köhögni kezdtem,
Majd láz gyötörte testemet,
De félig élve, félig halva
Átvánszorogtam a telet.*

*Tavasza neki pirosodtam,
Panasz se kelt már ajkamon,
Majd jött az orvos és szelíd, de
Szigorú volt a tilalom:*

*— A varrást abba fogja hagyni,
Dolgozni önnek nem szabad!
Viggyázni kell magára gyermek,
Nagyon nagy lesz az áldozat!*

*— Ne dolgozzam? s ezek az árvák
Hogyan élnek meg nélkülem?
Az orvos rám nézett szelíden:
— Csak türelem, csak türelem!*

*Oh, türelem a lány erénye,
A ki szegénynek születik:
Jó fegyver az a koldusoknak,
Mert senkit meg nem sebesít.*

*De vége volt a szenvedésnek,
Ő lecsókolta könyemet
Ki megváltott a sirtól engem,
Az elveszté lelkemet.*

*Ti, a kik becsülettel éltek,
Ne dobjatok követ reám,
A kicsinyek, ha nagyra nőnek
Majd megbocsátanak talán.*

s illetve a szövetkezet által nyújtott előnyök fokozására fognak szolgálni, de magát a kitüntetett biztositást a szövetkezeti tagok fölsorolt részesedése már magában fedezi.

Közeledünk a „Kitartás“ előfizetőinek ama meghatározott számához, a melynek elérése után szövetkezetté alakulunk át. Igyekezzenek tehát a vonakodók, a belépéstől tartózkodók mielőbb belépni, mert azután, mint szövetkezet a „Kitartás“ sokkal nehezebb feltételek mellett fogja tagjait felvenni, mint most.

A ki jövőbe látó, a ki családját és hozzátartozóit szereti, a ki nem könnyelmű, nem fog késni belépni s ez által szövetkezetiünk minél gyorsabb megalakulását elősegítve, saját és hozzátartozóinak jövőjét is megalapítani.

Ki a feltételeket figyelmesen átolvasta, átértette, belátja, hogy egy hónapi, de sőt egy napi késés is milyen beláthatatlan következményeket rejt magában.

A „Kitartás“ vezetősége.

A szegény gyermekek nyaralása.

Van itt a fővárosban egy pár ezer gyerek, a kik most, hogy megkezdődött a vakáció, kint csatangolnak a ligetben, a Múzeum- vagy Erzsébet-kertben, a kik ép oly fáradtan, sápadtan és kedélytelenül fogják szeptemberben megkezdeni az iskolaévet, mint a hogy a múlt hónapban abbahagyták. Mert a fővárosban elterülő kertek avagy a poros, piszkos városliget, a melyet két szerencsétlenül odahelyezett kiállítással teljesen sikerült tönkre

*A kicsinyek jók, szépek lesznek,
Fehérek mint az angyalok;
Ha imádkozni megtanulnak
Majd üdvözülők általok.*

Szentessy Gyula.

A haragosok.

A mikolai poros országúton hajtott Pereszlényi András, negyedtelkes gazdaember, sárga bricskáján. Térde reszketett a kocsi zökkenései közben, de ő csak verte két csikáját. Kilencz órára ott kellett lennie a járásbiróságnál, törvénybe hívták, tegnapelőtt kapta meg az írást róla. Hajszen sok dolga volt neki már a falu bírása előtt, az igaz, de már a járás bírása elé még nem idézték soha. És egy pofonért, egyetlen egy pofonért... Csak haza kerüljön még egyszer, majd megtanítja Répás Palkót becsületre. Útötte volna vissza, kelt volna véle birokra, az azonban nem becsület egy pofonért a járás bírásához menni rimánkodni s panaszt tenni... Különben ebfél, kutyafél; sehogy soh' sem volt. Lefizeti neki azt az öt pengőt, tizet elmulat fölibe a csárdában, estére már otthon lesz újra s betakaríthatja a csalamádét.

tenni azoknak az intéző köröknek, a kiknek tagjai Miramareban vagy Ostendében hűsölnek nyáron át, mondjuk az ilyen liget, s az olyan falak közé szorított kertek épen nem alkalmasak arra, hogy a bennük futkározó gyermekek visszanyerjék levegőjüktől egészséges, piros arcszínüket.

Van ismét egy pár ezer gyerek, a kiket egy jótékony egyesület ilyenkor vasutra pakol, aztán hajrá! Kiviszi valahova Zebegény környékére, hamisítatlan jó, hegyi levegőre, a kik aztán egész napon át itt ugrándoznak, játszadoznak és szeptemberre fekete-pirosra lesült arczczal meg nyakkal állítanak be az iskolába. Bizony, ezek az utóbbiak nyaralnak, ezek egészségesek, míg amazok, gyöngék, sápadtak és kedvetlenül folytatják ott, a hol elhagyták.

Boldog az a szülő, a kinek van egy kis ismeretsége, a mit már a kis gyerekek is úgy hívnak, hogy protekció, a melynek a révén, az a bizonyos jótékony egyesület kiválasztja a jó tanuló gyermeket s elviszi két hónapra friss levegőre. Igen ám, de Istenem, hát mi lesz a rossz tanulóval? Bizony, az szépen itthon reked s irigykedve gondolhat a vidám pajtásokra, a kik most már ficzkándozhatnak az zöld gyepen.

Ez aztán nincs jól berendezve. Mért szenvedjen az a — talán gyengébb felfogású gyerek mellőztetést a többi mögött? Azért, mert neki az Isten nem adott olyan éles elmét, mint a többieknek? Azért kelljen neki a poros ligetben elesenevészednie?

Vagy az olyan gyerek, a ki az iskolaév legnagyobb részét elbetegeskedte s így rossz bizonyítványt kap év végén — épen az olyan legyen megfosztva a drága jó üde levegőtől, a két hónapi vig ugrándozástól?

Hát ez sehogyse jól van így. Végre is nagy köszönettel tartozunk mindnyájan ennek a humanus egyletnek, de az már fáj, hogy különbséget

Sokat dohányzott-e vagy mi, de torka csodálatosképen elszorult, a hogy beérkezett a faluba és a saraglyához kötötte elfáradt párját. Fel nézett a szép derűs égre, kilencz felé közeledett az idő, úgy mutatta a nap járása. Jó csomó abrakot rakott a lovak elé, szemébe csapta kis pörgéjét s ünnepies léptekkel haladt a bíróság felé.

Nini! Répás Palkó már itt vóna. Sötét kissé a folyosó a világról belépőnek, de mégis úgy látja, mintha a széles szoknyás fehérnép között meghúzódnék ellenfele.

Nem néz hosszan feléje, oda megy a kitört ablaknak s kiveri pipájából a hamut, az alját a zsebibe teszi, jó lesz bagónak. A keze rávinné már, hogy újból megtöltse pipáját, de a hajdú megveregeti vállát és foghegyről mondja felé:

— Hékás! Tilos a dohányzás!

— Oszt mintha nem tudnám — szól megsértődve — nem is gyújtok én rá, csak megtöltöm hazafelére.

Aztán ehhez sem néz többet, hanem kibámul az udvarra, a fészerre, a hol a sok pörös nép földre heveredve várja a sorját. Egyik-másik olyan jóízűet alszik a fa töviben, mintha nem is az ő bőrre ítélnének idefenn.

Sorva hívják őket, hol kettesen, hol nagyobb csoportban állítanak be a bíróhoz s kiki hallik a

tesz gyerek és gyerek között. Pedig azt is tudjuk, hogy kivinne biz az minden gyereket a zöldbe vakációzni, ha lehetne. De nem teheti, mert nem futja, nincs annyi pénze.

A milliók felett rendelkező főváros pedig összedugott kezekkel nézi, hogy fosztogatja ez a jótékony egyesület ki magát, csak hogy minél több gyereket vihessen magával. Azok, a kik megfosztották a főváros gyermekeit korlátolt terveikkel és haszonleső telekspekulációikkal az üde levegőtől, a tenyérnyi zöldtől, azok könyörtelenül nézik, a szabad levegő híján sápadtan ténfergő kis gyermekeket s nem jut eszükbe egy pár forintot a Szünidei Gyermektelep-Egyesületnek áldozni, hogy igazán áldásos működését, különbség nélkül kiterjeszhesse minden gyermekre.

Erkölcsei kötelessége a fővárosnak de sőt az államnak is egy ilyen önzetlen egyesületet támogatni, anyagi segélyben részesíteni. A főváros jövő nemzedékének egészsége van letéve ez egyesület kezébe s ha milliókat szórhat az állam új gombokra a hadsereg ruhájára és százezreket a főváros a protekciós kövezési vállalkozók zsebébe, jusson egy pár krajczár gyermekeink, a jövő nemzedék egészségének ápolására is!

A nő szerepe a társadalomban.

A mai kor, a legkülönbözőbb irányú társadalmi mozgalmak kora. Rengeteg sok kérdés merül fel mindenfelől, melyek mind nagyobb és nagyobb hullámokat csapnak, mind nagyobb és nagyobb érdeklődést keltenek. Egyike ezen fontos kérdéseknek, mely mindinkább előtérbe lép, a nőkérdés. E kérdés a körül forog, hogy milyen állást foglaljon el a nő társadalmi szervezetünkben, hogyan fejlesztheti ki erejét és képességét minden irányban, úgy, hogy a társadalomnak teljesen egyen-

jogú és hasznos működő tagja legyen. Ezen kérdés természetesen szociális szempontból összeesik azzal a kérdéssel is, hogy milyen alakot és szervezetet öltson egyáltalán az emberi társadalom, hogy az egyéni és társadalmi állapotok a mainál egészségesebb alapokon nyugodjanak. Amint láthatjuk tehát, a nőkérdés csak egy oldala az általános szociális kérdésnek, mely napjainkban mindenkit foglalkoztat és majdnem minden szellemet mozgásba hoz.

Sokan azt állítják, hogy tulajdonképeni nőkérdés nem is létezik, mert az az állás, a mit a nő a multban betöltött, ma elfoglal és a jövőben kell, hogy elfoglaljon, már természetes hivatása által, mely őt hitvesnek és anyának rendeli és a családi élet körére utalja, — ki van jelölve. Pedig nem úgy van. Mert millió és millió nő nincsen abban a helyzetben, hogy a neki kijelölt természetes hivatását betölthesse. Azonkívül igen sokan a legkülönbözőbb hivatásban gyakran természetellenes és erejüket túlhaladó munkát kénytelenek végezni, pusztán a megélhetés végett. Az is közömbös a nők millióira nézve, ha néhány ezer vagy tízezer a vagyonosabbak közül az egyetemre járva, magasabb tanítói álláshoz, orvosi gyakorlathoz, vagy hivatalnoki pályához jut, mert az egész női nem helyzetén ez mit sem változtat. A női nem zöme kétszeresen szenved; szenvednek a férfienemtől való függés miatt s szenved a gazdasági függés folytán is, melyben a nők általában élnek.

Mindenesetre, a női nemnek nem csekély érdeke függ attól, hogy a mai társadalom alapjában átalakíttassék. Vannak ugyan a polgári női mozgalomban álló nők között olyanok is, a kik nem tartják a gyökeres változást szükségszerűnek, mindazonáltal azt elismerik, hogy a nőnek vállvetve kell a szociálistákkal küzdeni azért, hogy megvédjék magukat a testi és erkölcsi elcsenevészedéstől s nekik életerejüket és képességüket

veszekedés, különösen az asszony nép össze-vissza kiabálása.

Ha megnyilt az ajtó, kilátszott, a bíró mint törülgeti mérges homlokáról a gyöngyöző izzadságot.

Répás Pál — Pereszlényi András — szól ki a bíró a szobából.

Répás Pál felczihelődik ültéből, Pereszlényi András megigazítja lajbiját s belépnek csaknem egyszerre.

Aztán kérdezi hun egyiket, hun a másikat, megkérdi, hol születtek, hova valósiak meg egyéb s ez alatt szedik a bátorságot magukba az ellenfelek; szemeik fel-felvillan, a hogy egymást érik tekinteteik.

— Hát kend pofon ütötte Répás Pált?

— Pofon én, de csak egyszer.

— És mit vétett maga ellen Répás Pál?

— Má hogy mit vétett? Aszondi faluszerte, hogy a kukoriczást, a mit tavaly adtam oda kegyelemből ennek a kódisnak felesbe, nem trágyáztam csak azér, mer nem akartam, hogy jól teremjen. Hát ezé ütöttem pofon, tekintetes bíró uram!

— Úgy volt Répás Pál?

— Csak úgy — válaszolt nyugodtan a kérdezett.

— Aztán megbocsájtana-e kend neki, ha szépen megkérné?

— Ha megkövetne, hát igen?

A bíró feltolta az orráról a homlokára a szemüveget, oda nézett Andrisra és várta, mit szól az hozzá. Andris hunyorított szemével, felcsapta a fejét s bajuszát jobbra-balra végig törülve, mondá:

— Hátha ezer pengőt kék fizetni, vagy a szemem szuratná ki bíró úr, még akkor sem követem meg! Minek hazudott, pofon ütöttem...

— De ha ő kijelentené — vág közbe a bíró — hogy nem igaz a mit állított?

— Akkor-akkor tán én is megkövetném.

És így is lett.

Pereszlényi András kimentében hallotta még, hogy a bíró oda szólt szógájának, a ki ott firkált jobbról tőle, hogy Répás Pál elállott valamitől, meg hogy beszünteti a pörösködést.

Nem nagyon figyelt rája, sietett kifelé, hogy vissza ne hívassák valahogy. Azután kivette lajbija zsebéből az öt pengő forintot, melléje tette a másik tíznek, a mit el akart mulatni s bele kötötte kendője csücskibe. A kendőt pedig inge alá a kebelére csúsztatta. Most már bizony nem mulat, hanem visszamen azonnal, mert ilyenkor sok a dolog a gazdaságban.

A színben visszafogja a lovakat s kihajtat a koresmából. Ép a kapuból akart kitérni, mikor elébe kerül Répás Palkó, meg áll a koci előtt s

mint szülő anyáknak s a gyermekek első nevelőjének biztosítsák. A szocialisták célja különben nem abban rejlik, hogy a jelen társadalom keretén belül a nő egyenjogúsítása a férfivel megvalósíttassék, hanem ezen túlmenve, azt célozzák, hogy mindazokat a korlátokat ledönthessék, melyeket egyik nemet a másiktól társadalmi szempontokból elválasztják. A női kérdésnek ily módon való megoldása, mint látjuk, teljesen megegyezik a szocialis kérdések megoldásával.

A kik tehát a női kérdés megoldására törek-szenek, szükségszerűleg azokhoz kell csatlakozniok, a kik a társadalmat némi reformok elé akarják vinni; tudniillik a szocialistákhoz.

Valamennyi létező szocialis párt között különben a szocialdemokrata párt az, mely felvette programjába a nők egyenjogúsítását. Ezt különben nem agitáczióális szempontból tette, hanem szükségképen elvi okokból, mert nem lehetséges az emberi nem felszabadítása a két nem társadalmi függetlensége és egyenjogúsítása nélkül.

Ebben a tekintetben különben a szocialisták egyetértének, most még csak a módok felett vitakoznak, hogy minők legyenek a rendszabályok és intézkedések, a melyek a társadalom összes tagjainak, tehát a férfi és nő helyzetét megállapítják.

A szocializmus irodalma.

Azok a nagy hullámok, a melyeket a szocializmus eszméi, különösen az utóbbi időkben vetettek, nem simultak el nyomtalanul, hanem megtermékenyítették az emberi lelket s gondolatokat ébresztett benne, a mely gondolatokat a társadalmi kérdésekkel foglalkozó tudósok papírra vetettek s így lettek közkincsévé az egész világnak. Az utolsó két év alatt szinte óriási mérvet

kezébe fogva a löcsöt, engesztelő hangon szól hozzá:

— Nem venne-e fel a kocsijára?

Andris vissza se pillantott, csak úgy veti feléje:

— Ül fel no!

Jó félórát haladt már a kocsi, a két legény ott ült egymás mellett s nem váltottak egyetlen szót sem. Az út szélén dolgoztak a gazdák, füvet kaszáltak s a lányok hancozva dalogattak. Az árokban két legény verte a kasza pengéjét kicsiny kalapácsokkal.

Andris oda felé nézett azután megszólalt, de mintha nem is társának szólt volna:

— Szép kövér föld! Jó széna lesz ebből, csak eső ne igen jönne közbe. — Mondá és a felleget vizsgálgatta aggódó tekintettel.

Palkó félénken szólott:

— Nem igen lesz eső, elveri a szél a felhőt.

— Az én csalamádém is betakarításra vár, nem tudom, hogy leszek kész vele ma estére?

— Elmék, segíték kendnek, ha nincs ellenére, veté oda Palkó. Andris közibe vágott a lovaknak és míg azok sebesen vágatva repítették a kocsit, rá gyújtott pipájára, de egy marok dohányt Répás Palkónak is adott.

(U.)

öltött a szocialista irodalom s nincs nemzete Európának, melynek tudósai vetélkedve ne foglalkoznának a szocializmussal, mint a társadalom újjáteremtésének eszméjével. Mind e nagy irodalmi törekvések között azonban a németek és angolok járnak legelől. Stammhammer, a német tudós egész könyvtárát állította össze a szocialis irodalomnak. Angliában Bliss angol tudós adott ki újabbán egy szocialis encyclopédiát. Érdekes megfigyelésre ad alkalmat e két nemzet tudósának munkája. Az angol tudós majdnem homlok-egyenest ellenkező nézetet vall a szocializmusról a német tudóssal. Az, a mit Bliss mond és különösen a hang, a melylyel elmondja, minden egyéb, csak nem szocializmus — német értelemben. A német munkák ideálja szerint a szocializmus egy nagyszerű és tökéletes állam, a mely a föld-birtoktól kezdve az utolsó gombostűig, mindenre rátette kezét, és a mely minta-hadseregekbe osztályozta a munkásokat. Még pedig oly gondosan, hogy minden uzsorás tőkepénzes eltűnik, mindenki dolgozik és eszik s meg van elégedve — kapitányával. Ez a német szocialdemokrácia. Bliss, az angol tudós azonban ismeri az angol népet s nagyon jól tudja, hogy ha ilyesmit mond neki a szocializmusról, úgy az az első lapnál leteszi könyvét és fel sem veszi többé, valamint a szocialistáknak feléjük sem néz soha. Azért ő gondosan elkerüli a német ideált, oly gondosan, hogy Marx-nak, a legnagyobb német szocialistának fent körülírt vagyonszociális elveit teljesen elveti, mely arra vezetne, a mire minden német szocialista esküszik, a vagyonszociálisra. Sőt még azt is állítja, hogy a folyton terjedő szocializmusban mindig nő azok száma, a kik Marx-nak eme sarkalatos tételét elvetik. Ezek után kijelenti Bliss, hogy a szocializmust nem kell egy vas kaptafának tekinteni, hanem egy hajlítható elvnek, a melyet mindenki tetszése szerint hajlíthat. Elveti továbbá Marx-nak azon tételét is, a mely szerint minden legkisebb dolog az állam tudtával és beleegyezésével kell hogy történjék s az ő (az angol) szocializmusa szerint az állam beleszólását az egyének dolgába a szocializmus a minimumra fogja leszállítani. Továbbá azt állítja, hogy a szocializmus nem fogja megszüntetni a szabad versenyt, — minden angolnak ezt a féltett kincsét, hanem az anyagi térről átviszi majd az értelmi térre és az ipari verseny helyett ezután a szellemi verseny fog dominálni. Láthatjuk ebből is, mennyire az angolok szája-íze szerint igyekszik ez az angol tudós felállítani és elferdíteni a szocializmus tanait.

Képzljük már most el, mi lenne a világból, ha annak egyik fele a Marx, másik fele pedig a Bliss tanai szerint alakulna át szocialis állammá. Mihelyt készen volna — ha ugyan elkészülhetne valaha, — rögtön összeveszne egymással, mert két homlokegyenest ellenkező nézeteket vallana. Érdekes még a Bliss munkájában az a törekvés is, hogy ő nem a Marx elméletéből indul ki, melynek alapján aztán mindenütt igyekeznék kimutatni a szocializmus egységes voltát és egységes mustra szerint történendő fejlődését, hanem ellenkezőleg, egyenesen felteszi, hogy a szocializmus minden országban más és más alakot fog ölteni. Így magyarázza aztán a német, a francia, a belga szocialis mozgalmak nemzeti sajátosságait. Ezekkel különben meglehetősen közel is jár a valósághoz, mert tényleg, hogyha a szocializmus

keletkezését és fejlődését vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy mindenütt öltött magára a szociálizmus bizonyos nemzeti vonást és így mintegy az egyes nemzetek anyaföldjéből pattant ki.

Láthatjuk tehát, hogy két nemzet mily sajtóságon fogja fel ezt a világeszmét és mennyit ad bele a saját lelkéből, saját énjéből. Említésre méltó azonban egy másik angol tudósnak a szociálizmusról írt műve, a melyben meglehetősen korholja a szociálizmust, mindazonáltal jó tanácsokkal is szolgál, a melyekkel elejét lehetne venni a nagyobb szabású munkásmozgalmaknak. Így például melegen ajánlja, hogy a gyárosok és vállalkozók álljanak egymással szövetségbe a munkások ellen s alapítsanak egy segélypénztárt, a melylyel azokat a társukat segítsék ki, a kinél sztrájkolnak a munkások. Ennél azonban sokkal hathatósabb eszköznek tartja a munkásmozgalmak ellen azt, ha a gyárosok munkásaikkal direkt összeköttetésbe lépve, azokat megvédelmezik a munkahiány ellen. Azonkívül munkás-segélyező és betegsegélyező pénztárak felállítását is javasolja. Így felhossa például az úgynevezett *Schipping federation* nevű egyletet, a melynek főczélja a munkások segítése, a munkaközvetítés és a munkások biztosítása. Ez egyike a világ legnagyobb szövetezeteinek s óriási eredményeket ér el, sok ezer munkást ment meg a kétségbeeséstől, az elzülléstől és sok-sok könyvet törölt már le, mióta megalapították.

K R Ó N I K A

Alig vetette föl az oroszok hatalmas czárja a béke eszméjét, alig ültek össze Hágában az egyes államok követei és máris lázban ég úgyszólván egész Európa. A remélt nyugalom helyett mindenünnen aggasztó hírek érkeznek. Már mikor az oroszok czárja fölvetette a lefegyverezés eszméjét, már akkor tudta mindenki, hogy az egész kérdés csak utópia. Mielőtt azokat a hatalmas nemzetközi és társadalmi kérdéseket, melyek napirenden vannak, meg nem oldják, addig sem lefegyverzésről, sem megállapodásról szó nem lehet. Tekintsünk végig Európa egyes országainak mozgalmán és akkor be fogjuk látni, hogy majdnem egyformák azok a kérdések, melyek az emberek kedélyeit megmozgatják, őket lázba hozzák.

Belgium áll most a historiai megfigyelés tekintetében első helyen. Az állam nagy része az új választási törvény által jogaiban sértve érzi magát. Eddig az egész országban arányosan választottak képviselőket. Van der Peereboom, belga miniszterelnök, hogy a klerikálisok fölényét szemben a liberálisokkal és szociálisokkal biztosítsa, csak azon választókerületre akarja korlátozni az arányos választást, a melyekben a klerikálisoknak többsége mindenestre biztosítva van. Ám a szociálisták és a velük szövetezett haladópartiak nem engedik választójogaik elnyomatását és oly hatalmas utczaibotrányokat rendeztek, mely forradalomnak is beillett volna. A kormány belátta, hogy igazságtalan reformnak igen könnyen forradalom állhatja útját s ezért alkuba bocsátkozott a jogaiban sértettekkel, a melynek vége valószínűleg a javaslat elejtése lesz. De most már a jogaikban sértettek nemcsak ezt akarják, hanem feltét-

lenül követelik a kormány lemondását is. Kellemtlenül érintette e mozgalom II. Lipót belga királyt is, a ki ilyenkor már az ostendei tengeri fürdőben szokta az uralkodás fáradalmait kipihenni. Ime, a társadalmi osztályok harca!

Spanyolország mozgalmasságt tekintetében még túlszárnyalta az utolsó napokban Belgiumot is. Itt meg a költségvetés okozta a nagy háborúságot. A spanyoloknak jólétét, a mely különben sem fényes, annyira tönkretette az ismeretes spanyol-amerikai háború, hogy azóta a legkisebb teher is, a melyet az állam ró reá, már kétségbe ejti. Most is a költségvetést tárgyalják. No meg aztán a karlisták, a kik uralkodó jogaikról, míg a zürzavar tart, lemondani nem igen fognak, szintén közreműködnek a zavar és békétlenség szításával.

Sok városban forradalomszerű nyugtalanság uralkodik, sőt több helyen ostromállapotot is hirdettek ki. Valenziában a lakosság torlaszokat épít, azok mögül lövöldöz a katonaságra. És mindennek a nyomor az oka.

Franciaországban még mindig a régi kérdés van fölszinen. Vannak olyanok, a kik mintegy fanatizálva hiszik Dreyfus bűnösségét és felmentésében a francia állam bukását várják, Waldek Rousseau, a hírneves fiskális és volt belügyminiszter vállalkozott arra, hogy egy nagy raffineriával összeállított miniszteriummal biztosítsa Franciaország nyugalmát és kitartását a felszinen levő kényes kérdésekben.

A hadsereg szimpatiaját azzal biztosította magának, hogy Gallifet, a hadsereg ünnepelelt hőst, a minden ízében katonát, sikerült hadügyminiszternek megnyernie, a többi minisztereket pedig a különféle osztályokból válogatta össze. Még a szociálistáknak is jutott egy tárcza! Így aztán reméli, hogy e kormánynak sikerül végre a francia köztársaságnak rég nélkülözött nyugalmát megteremtenie. Dreyfus már Rennesben van és a hadsereg bírái nemsokára teljes világosságot fognak vetni Franciaország nagy ügyére.

Míg így mindenfelé élénk társadalmi mozgalmakat hallunk az egyes államokban, addig a hágai békekongresszus napról-napra jobban és jobban meggyőződik arról, hogy a leszerelés nagy kérdése még korai és így meg sem oldható. Schwarzhoff ezredes a német kiküldött kizártnak jelentette ki a leszerelés gyakorlati keresztülvitelét és szerinte épen Oroszország, a ki felvetette a kérdést, nyújthat legkevesebb garanciát a béke biztosítására. Mert hisz az orosz államnak hatalmas részét Szibéria képezi, melyre a kongresszus megállapodásai ki nem terjednek és így ott csapatait tetszés szerint koncentrálnak, fejlesztheti és szükség esetén rázudíthatja Európára. Megállapodtak ugyan abban, hogy a felmerült háborús kérdéseket békebiróságok igyekezzenek lokalizálni, sőt Anglia képviselője is teljesen hozzájárult ehhez a megoldáshoz. S íme most, mikor Angliának a legelső kínálózó esetben a Transvaal kérdésben felajánlják a választott bíróságot, azt kerekén visszautasítja. Ausztria pedig a legközelebbi delegációban a Maxim-féle golyószóró ágyúkra akar hatalmas összeget megszávatatni, nehogy lefegyverzés tekintetében megette maradjon Angliának, a hol ezek az új ágyúk már beváltak.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK

A „Kitartás“ kiadóhivatalának figyelmeztetése az előfizetőkhez.

Többszöri felszólítások dacára a tagok közül sokan még mindig elmulasztják a tagkönyvecske számát a chekk-lapokra ráírni. *Saját érdekükben felszólítjuk előfizetőinket, hogy ezt megtenni el ne mulasztják, mert mulasztásuk nagy zavarokat okozhat.*

Felszólítjuk továbbá azon előfizetőinket, a kik júniusi és júliusi tagsági díjukkal még hátralékban vannak, hogy azt okvetlenül beküldjék, különben biztosítási igényeiket felfüggesztik és tagsági jogukat elvesztik.

A kiknek esetleg nincs chekk-lapjuk, azok küldjék be utalványon, a melynek szelvényére nevük mellé természetesen szintén rá kell írni a tagkönyvecske számát, valamint az újonnan belépő tagoknak pontos címüket is fel kell jegyezniök. Egyben tudomásukra hozzuk előfizetőinknek, hogy e hó második felében mindenki 3 chekk-lapot fog kapni, a melyen ismét 3 hónapi tagsági díját kötheti be mindenki díjtalanul.

A „Kitartás“ által nyújtott jogvédelem.

A „Kitartás“ programjába vette fel azt is, hogy tagjait jogsegélyben részesíti. A kisebb javadalmazású ember, kinek idejét a munka egészen igénybe veszi, még saját ügyes-bajos dolgait sem végezheti el rendesen. Igen sok súlyos kérdés nehezedik aztán gondként heteken-hónapokon keresztül fejére, igen sok hátrányt kénytelen elszenvedni csak azért, mert nem volt ideje, hogy egy-egy nehezebb kérdésben tanácsot kérhessen, vagy eljárhasson. Ezért vállalta magára a „Kitartás“ tagjainak jogi segélyezését is. Már is igen sok tagnak tettünk szolgálatot azzal, hogy ügyeit magunkra vállalva, meg nem említhető olcsó díjért jártunk el azokban. A „Kitartás“ vezetőségében résztvevő ügyészség a „Kitartás“ tagjainak, de csupán ezeknek mindenféle jogi természetű ügyében (per, illetőség, honosság stb.) önköltségi díjtételek mellett jár el. E tekintetben a következő eljárás követendő.

Helybeli tag — az okmányokat felviszi a „Kitartás“ vezetőségéhez s a tényállást ott maga adja elő. Ha nincs ideje, akkor úgy mint — a *vidéki tag*, az összes okmányokat a tényállás ismertetése mellett a postán küldi be.

A „Kitartás“ segélynyújtásai.

A „Kitartás“ elvállalt emberbaráti feladatait hűségesen teljesíti. Hogy adott esetben milyen áldásos a „Kitartás“ működése, azt már tényekkel tudjuk beigazolni. A „Kitartás“ főnállásának első esztendejében aránylag igen kis csoportjáért vállalta magára a kockázatot és máris három esetben mentette meg a csapás által értet, illetve annak hozzátartozóit a csapást követő nélkülözéstől. Bloch Albert kártalanításáról már mult heti számunkban beszámoltunk. Június hó 27-én Choldin Illés csákovári pályafentartási előmunkásnak fizettünk ki ismét 200 korona kártérítési összeget. A harmadik baleset tárgyalása még folyamatban van. Ime, havonként 1—1 forintot, tehát tagsági joguk kezdete óta alig 2 forintot fizettek a baleset által sújtottak s ezért a csekély összegért is már milyen előnyöket tudtak maguknak biztosítani.

A „Kitartás“-nak humánus nagy jelentőségét azonban csak akkor fogjuk belátni igazán, hogyha egy évi tagsági jog után bármilyen okból bekövetkező halálesetre megállapított segélyezéseit megkezdi. A ki előrelátó, a ki komolyan gondol saját maga és hozzátartozói boldogságával és jövőjével, az ne késsen a „Kitartás“-hoz csatlakozni.

Minden elmulasztott óra, minden elmulasztott perc beláthatatlan következményekkel jár. Együttal felkérjük azokat, kik működésünket figyelemmel kísérték, s azt méltányolják is, hogy a „Kitartás“ eszméjét minél szélesebb körben terjesszék.

A „Kitartás“ tagjainak biztosítási kedvezményei.

Az első évben, mint mindenki tudja, baleset ellen vannak biztosítva a „Kitartás“ tagjai. A balesetek után járó kártérítések természetesen mindig a baleset nagyságától, illetőleg a baleset következtében beállott munkaképtelenség mineműségétől függenek. Mert ha például valaki egy véletlen baleset következtében elveszíti egyik ujját, nem vált annyira munkaképtelenné, mint például ha egyik karját vagy lábát veszíti el. Így nincs is akkora kártalanítási összegre igénye, mint például akkor, ha teljesen munkaképtelenné válik. A *részleges munkaképtelenségért* járó kárpótlás a következő határozmányok szerint állapíttatik meg.

A jobb kar vagy a jobbkez teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 60 százaléka;

a bal kar vagy a balkéz teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 50 százaléka;

egy lábfej vagy láb teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 50 százaléka;

egy egészséges és láterős szemnek teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 25 százaléka;

a jobbkez hüvelykujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 18 százaléka;

a balkéz hüvelykujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 16 százaléka;

a jobbkez mutató-ujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 14 százaléka;

a balkéz mutató-ujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 12 százaléka;

a jobbkez kisujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 12 százaléka;

a balkéz kisujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 10 százaléka;

a jobbkez középuja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 8 százaléka;

a balkéz középuja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 6 százaléka;

a jobbkez gyűrűs uja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 8 százaléka;

a balkéz gyűrűs uja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 6 százaléka;

a nagy lábujj teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 5 százaléka;

minden más lábujj teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 3 százaléka.

Ebből láthatjuk, hogy az egyes kártalanítási esetek akként vannak megállapítva, a mennyire a baleset által sújtott munkaképtelenné vált.

Minden más itt fel nem sorolt részleges munkaképtelenség esetében a kártérítés nagysága azon fokozat szerint állapíttatik meg, a melyben a biztosított keresetképesége foglalkozására, korára, állására és képességére nézve a baleset folytán állandóan csökkent.

A „Kitartás“ tagjai és segélyben részesülő hozzátartozói között előforduló halálozások.

Hogy a „Kitartás“ alapját képező statisztikai adatok helyességét kimutathassuk, és hogy az e tekintetben szükséges eredményeket nyilváníthatassuk, felkérjük tagjainkat, hogy a családi körükben előforduló haláleseteket velünk mindenkor közölni sziveskedjenek s azokat ezen rovatban állandóan közzéteszszük.

Sümei Bertalan aradi tagunk hitvese, született Breitenbach Paula múlt hó 28-dikán 32 éves korában meghalt.

Fényérzékeny anyag.

Reichard német fizikus a tenyerével megérezte a fény változásait, ha egy eddig ismeretlen minőségű folyadékkal bedörzsölte azt. Ezt az anyagot a fa légmentes deprimációjánál kapta. Behunyta szemét és kendővel átkötötte az egész fejét, hogy egyáltalában nem tudta, világos vagy sötét-e a környezete, azután bedörzsölte a kezefejét az említett folyadékkal s rögtön megtudta mondani, hogy világos van-e a szobában vagy teljes sötétség. Sőt annyira belegyakorolta magát a tenyéren való fénylátásba, hogy már azt is meg tudja mondani, hogy egy lámpával, vagy kettővel világítanak-e. Reichard érdekes kísérleteitől sokat várhatnak a szembajosok, de talán a vakok is.

Önműködő vasuti sorompók.

Nemrégiben szabadalmazták Németországban egy vasuti mérnök önműködő sorompóját, a melyik abban a pillanatban, mikor a vonat a sorompó alá ér, magától elzáródik s mikor a vonat tovább megy, ismét fölemelkedik. Az önműködő szerkezet tulajdonkép a mozdony hozza működésbe, mikor a sín alá helyezett emelőkart lenyomja s az egy mechanizmus segélyével viszont a sorompót nyomja le. Mikor az utolsó kocsni nyomása is megszűnik a sorompóra hatni, akkor egy erős rugószerkezet a sorompót ismét fölemeli. Többféle változatban kezdik most Németországban ezt az új keletű találmányt alkalmazni, mert olcsósága és biztos működése függetlenné teszi a pályaórtól a kocsitak biztonságát.

Fizetés helyett bélyegjegyek a közuti vasuti forgalomban.

A liegnitzi közuti villanyos vasut munkások és tanulók részére bérleti ércbélyegjegyeket szolgáltat ki. E bélyegjegyek különböző alakúak (kerekdedek és négyszegletűek) és egyik oldalra a vasut czége, a másakra az érvényességi határozmányok vannak bevésvé. 25 ily bérleti bélyegjegy két márkába kerül és minden hétköznapra érvényesek. 25 tanulójegy egy márkába kerül és csakis hétköznapra érvényesek; 25 munkás-bérletjegy szintén egy márkába kerül, de szintén a hétköznapokon csak reggeli 7—9 óráig, déli 11-től 2 óráig és este 6-tól 10 óráig érvényesek.

Pálinka az óraláncban.

Mindenki tudja, hogy Angliában virágoznak legjobban a legkülönbözőbb mértékletességi egyesületek, a melyeknek a céljuk az, hogy a köznépet leszoktassák az ital túlságos élvezetéről. Pedig Anglia hideg égálja egygyel több ok a szesz élvezetére s nehéz munkában kimerült napszámosoknál éppen nem mehet csodaszámba, ha egy

kis szíverősítőt vesznek magukhoz. Annál különösebb azonban, hogy a főúri körökben kezd ugyancsak lábra kapni a pálinkaivás. Különösen az angol főrangú hölgyek hódolnak mértéken túl e szenvedélynek és hogy sokszor mily találékonnyak a módokban, melyekkel csunya szenvedélyüket eltitkolhassák, érdekes példája a következő eset.

Egy indiszkrét angol komorna, a ki húsz évig szolgált a legelőkelőbb házaknál, kifecsegte, hogy milyen zseniális fogásokhoz szoktak folyamodni az angol arisztokrácia iszákos hölgyei, hogy szenvedélyüket észrevétlenül kielégíthessék. Legelőször e dolgokat a komorna egy a londoni társaságban nagyon ismert lady házában vette észre, a kinek férje nem is sejtette, hogy kedves élete párja milyen nagy előszeretettel hódol a szesz italoknak. Egy napon feltűnt a komornának úrnője igen csinos aranyórája, a melyet szokatlanul vastag lánczon hordott és mindig gondosan elzárta, valahányszor derekáról azt lefejtette. Leginkább az vonta magára a komorna figyelmét, hogy úrnője az órát soha sem húzta fel, bárha igen gyakran feltűnően, szeméhez egészen közel tartotta azt, mintha nagyon rövidlátó volna. Egyszer azonban mégis megtörtént, hogy a lady azt a fiókot, a melybe óráját szokta elzárni, nyitva feledte és a komorna bepillantott. A mikor a finom csipkéket és szalagokat, a melyek között az óra hevert, kézbe vette, orrát átható pálinkaszag ütötte meg. A vélt óra üres hüvely volt, a sajtászerű lánczon belül pedig finom gummicső futott végig, mely a fűző alatt kényelmesen elrejtendő lapos üvegből indult ki. Az óráról makkalakú kis szopóka lógott le, melynek nyelét a lady, a mikor a vélt órát nézte, mintegy játszódzva a szájába vett és azon át szította a pálinkát. Kevésbé komplikált készüléket használt egy öreg kisasszony, a ki szintén rabja volt a pálinkaivás szenvedélyének. Ennek a „frissítő“ készüléke egy kis üvegből állt, mely egy fehér szőrű kis pudli kutya nyakán a nyakravaló alá volt rejtve. Az éltés arisztokrata kisasszony aztán, ha titokban pálinkázni akart, felkapta a kis ölebet s úgy tett, mintha csókolgatná s azonközben jókat húzott az elrejtett flaskóból. Valóban bámulatos, hogy mire képes a nők találékonysága, ha arról van szó, hogy valamely titkos szenvedélyüket elégítsék ki.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kovács Alajos Kormánytelek. A kártalanítási összegek kulcsa éppen mai lapunkban található. Az orvosi bizonyítvány pedig a Nemzeti Baleset Biztosító Részvény-társulatnak küldendő be.

Bognár Béla Dunaföldvár. Az alapszabályok éppen most vannak munka alatt, a mint elkészülünk velük és szentesítve lesznek, azonnal közzéteszszük.

Tartalom: A „Kitartás“ programja. — *Tárcza:* Az árvák. *Szentessy Gyula.* A haragosok. (U.) — A szegény gyermekek nyaralása. — A nő szerepe a társadalomban. — A szociálizmus irodalom. — *Krónika.* — *Vegyes közlemények.* — *Szerkesztői üzenetek.*